

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XIV. Avenionen. Legati. An in aditione hæreditatis facta judicialiter, adhiberi debeant solemnitates statutariæ requisitæ in actibus gerendis per minores, & mulieres; Et quando actus dicatur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

in presenti causa, in qua docebatur de inhibitione dotali per eundem Dominicum tanquam heredem matris obtenta adversus patris creditores doti posteriores; Licet enim dicta inhibitiō, per ipsum a Curia absentem, juxta morem, obtenta esset per quemdam causidicum, de cujus mandato explicito non constabat; Nihilominus efficax præsumptio erat, ut id gestum esset ad instantiam ipsius Domini, cujus intererat in possessione bonorum paternorum ex hoc jure adversus creditores se tueri; Concurrente etiam mandati præsumptione resultante ab impensa, quam pro hujusmodi inhibitione obtinenda facere oportuit; Atque in dicta Romana censura, de qua sub titulo de Credito concurrebat circumstantia, quod idem filius, cui materna hereditas delata erat, evaserat hæres patris postmodum defuncti, qui erat dotis debitor in pecunia, ideoque idem filius effectus erat debitor sui ipsius, & consequenter nullus actus positivus desiderandus erat, & de filio continuante possessionem bonorum dotalium maternorum post mortem patris, ut ita dicta aditio clarior inducta, seu confirmata remaneat, habetur in d. Interamnen. ususfructus coram Curia decis. 329. p. 10. rev.

AVENIONEN. LEGATI.

PRO

ISABELLA PALUZ,

CUM

CATHARINA SORORE.

Causa disputata in Congregatione Avenionensi.
credo, sopitus per concordiam.

An in aditione hereditatis facta judicialiter, adhiberi debeant solemnitates statutarie requisitæ in actibus gerendis per minores, & mulieres; Et quando actus dicatur judicialis ad hunc effectum.

De inventarii invaliditate ex defectu solemnitatum; Etan adversus hujusmodi nullitatem, mulieri, vel minori, seu alieri competat restitutio in integrum, & quando.

SUMMARIUM.

- 1 *Alti series.*
- 2 *Data nullitate aditionis ad quid teneatur ille, qui adivit.*
- 3 *Statuta prohibentia contractus, & obligationes capiunt aditionem hereditatis.*
- 4 *De eodem.*
- 5 *Quid de aditione facta cum auctoritate Iudicis.*
- 6 *Solemnitates statutarie non requiruntur in judicialibus.*
- 7 *Quando dicatur actus judicialis.*
- 8 *Quomodo ista materia intelligenda sit.*
- 9 *De restitutione in integrum competente mulieribus, & aliis privilegiatis.*
- 10 *Quid de restitutione competente etiam viris majoribus.*
- 11 *Deferendum est usui circa solemnitates.*
- 12 *Inventarium quoad non citatos habetur pro infecto.*
- 13 *Quomodo dicta materia restitutionis in integrum debeat regulari.*

Card. de Luca P. II. de Hered.

DISC. XIV.

Cum istarum sororum pater, servatâ odibili inæqualitate, Catharinam natu minorem heredem universalem instituerit, Isabellam verò heredem particularem scripserit in legato scutorum mille, quorum promptam solutionem in pecunia hæres quoque denegabat sub prætextu insufficientiæ virium hereditariarum; Hinc proindè, acerrima, rabiosa-quelis in partibus longo tempore agitata fuit super inventarii nullitate, deducta; Tum ex defectu solemnitatum; Tum fortius ex dolosis occultationibus bonorum; Et delata causa ad Curiam coram Legato Avenionensi. (qui Papæ nepos esse solet) e- jusque Congregatione Avenionensi, nuncupata, post plures disputationes, (me non scribente in causa) habitas super defectu inventarii, illud per plures resolutiones minus legitimum declaratum fuit; Quare Catharinæ hæredis defensores ad novum convolarunt motivum nullitatis aditionis ob non adhibitas solemnitates ab eo Statuto, in contractibus aliisque actibus præjudicialibus mulierum & minorum requisitas, quodque in omnem eventum ubi etiam actus esset validus, mulieri tunc minori adversus omittas solemnitates concedenda esset restitutio in integrum, atque super hoc novo motivo, aliis Isabellæ Advocatis adjunctus fui ad scribendum, sed post unicum scripturam, credo quod causa per concordiam finem habuerit, dum amplius actum non audivi.

Duo igitur erant puncti distincti; Primò scilicet invaliditatis actus aditionis ob non servatam formam à Statuto præscriptam. Dictaq; nullitate posita cessabat omnis quæstio super invaliditate inventarii, dum ita causa reducebatur ad non causam, dictaq; mulier censenda erat non hæres ab initio, obligata solum actione de dolo, vel de in rem verso, restituere id, quod haberet in manibus, vel in ejus utilitatem versus esset juxta ea, quæ generaliter habemus in minore invalidè contrahente; Et secundò quatenus dicta nullitas non subsisteret, an adversus omittas solemnitates, beneque non confectum inventarium, beneficio restitutionis in integrum ei subveniendum esset.

Quatenus igitur pertinet ad primum, Scribentes pro rea conventa allegante nullitatem, deducebant conclusionem, de qua *disc. seq.* ibique insinuatæ *decisiones* & alias, ad probandum, quod Statuta prohibentia minoribus, & mulieribus, contractus, aliosque actus facere sine certis solemnitatibus, comprehendant etiam aditionem hereditatis; Idque verum quamvis ea fieret cum inventario legitime confecto, per quod cujuscumque præjudicii præservatio inducitur, quoniam ipsum onus administrandi hereditatem, ac reddendi rationes, causare dicitur incommodum, & præjudicium, ideoque ille, quem lex municipalis imperfecti iudicii declaravit quodque propterea alieno indigeat auxilio, debeat istud adhibere, ut apud Gregor. & Add. *decisione* 181.

Et quamvis Ego scribens in contrarium, more Advocati, deducere eadem, quæ in proposito *Ægidiana*, vel *Carpensis* insinuantur *eodem discursu præcedenti*, quod scilicet cum Statutum loquatur de contractibus & distractibus, trahendum non sit ad istum actum, quasi quod, in contractibus, vel distractibus, qui positivè cum altero fiant, verificari valeat ratio fraudis, vel circumventionis, cui statutarie dispositio innixa est; Secus autem in isto actu, qui geri dicitur sponte sua absque alterius contrahentis interventu; Attamen in foro contrarium hodie receptum videtur præsertim in Curia;

C 2

Et

De LUCA
de
flamentis
et
cvi
9

Et quidem non improbabiler, quoties agatur de additione, quæ verbis, vel factis fiat in forma extrajudiciali juxta plene deducta cæteris relatis *apud Menoch. præs. 99. & 100.* ac habetur pluries *hoc eod. titulo*; Tum quia hæres adeundo, cum creditoribus hæreditariis, ac legatariis quasi contrahere dicitur, ergo adest contractus; Tum etiam quia verificabilis est eadem ratio fraudis, & circumventionis in creditoribus, & legatariis, qui hæreditatem suspectam habentes, ita minorem, vel mulierem circumvenire possunt ad incautè eam adeundam, ut ita jus, vel obligationem acquirant in ejus persona, & bonis propriis; Ac etiam quia si ista conclusio recepta est in terminis Statuti 157. Urbis, quod in verbis restrictum est ad quatuor contractus, & tamen extrà dubium habemus, quod spectato fine, seu ratione, illi stent demonstrativè, non autem taxativè, & consequenter, ut comprehendant omnes factus, ex quibus læsio resultare potest, ut in sua materia *sub titulo de alienat. & contract. prohib.* Multo magis ubi agitur de Statuto, quod magis generaliter de contractibus disponit, unde propterea cum præsupposito, quod actus esset extrajudicialis, agnoscebam, quod nullitas esset inevitabilis.

Verùm quia actus additionis sequutus erat coram Judice in ea forma, quæ præsertim penè infallibiliter usitata est in M. C. V. Neapolis, ubi *praambulum* dicitur, quod scilicet exhibitò testamento in casu testati, vel facta summaria probatione filiationis, seu alterius proximitatis in casu intestati, ac etiam mortis ejus de cujus hæreditate agitur, obtinetur à Judice declarari hæres, ac obtinetur etiam mandatum de immitendo cum clausula *sive præjudicio habentium meliora, & potiora jura*, vel altera *salvo jure alterius*, aut æquipolenti, ut advertitur *sub tit. de jurisdict. disc. 94.*

Atque receptam habemus conclusionem, ut solemnitates statutarie non requirantur in actibus judicialibus, quoniam judicii calor eas supplet, seu eis æquipollet *Pur. decis. 158. lib. 1. decis. 54. num. fin. post Gilian. ad Statut. Pervs. Buratt. decis. 301. nu. 9. & in alijs*; Hinc proinde difficultas restricta fuit ad punctum applicationis, an scilicet verè hic actus dici posset judicialis, cui dicta conclusio applicabilis esset.

Verùm licet Ego scribens ad causæ opportunitatem, Advocati more, substinerem affirmativam, dum cum decreto Judicis id sequutum erat per acta Notarii actuarii, discreti à simplice Notario privato, qui solum de contractibus, aliisque actibus extrajudicialibus rogatur; Ac etiam quod accesserant, ejusdem Judicis auctoritate, citationes certæ, atque proclama, &c. in confectioe inventarii; Attamen (reflectendo ad veritatem) dubitabam, ideoque libenter consului concordiam, quoniam vera, & propria judicii forma dicitur illa, quæ sequatur tanquam contentiosa, habeatque tria essentialia ejus requisita consistentia in Actore, Judice, & Reo, quo casu acta maturè, prævio Advocatorum, & Procuratorum consilio, ac prævia discussione, geri dicuntur per Judicem cum causæ cognitione, ac in vera forma judicii, cujus calor meritò solemnitates supplet, ob dictam causæ cognitionem saltem implicite supponendam, vel præsumendam; Secus autem ubi agitur de hujusmodi actibus merè voluntariæ jurisdictionis, absque oppositore, nullaque accedente causæ cognitione, dum quemcumque comparentem, ac probantem summarie mortem ejus, de cujus hæreditate agitur, ipsumque esse in gradu successibili, Judex hæredem declarat, nulla adhibita causæ cognitione, quæ ne-

cessaria non reputatur ob clausulam præservativam præjudicii alterius desuper apponi solitam, ideoque Judex non inquirat, an minor, vel mulieri expediat, necne, ideoque intrare potest eadem ratio fraudis, & circumventionis à creditoribus & legatariis, aliisque interessatis.

Est benè verùm, quod ut advertitur *eodem disc. sequ.* non ita generaliter, ac in littera hujusmodi propositiones capiendæ veniunt, sed circumspectè pro facti qualitate, principaliter verò attentò fine, seu ratione, ob quam solemnitates introducæ sunt, ac desiderantur, ut scilicet hujusmodi personæ imperfecti judicii non circumveniantur, non autem, ut alios fraudulent, ac circumveniant; & consequenter ubi ex facti circumstantiis constaret quod mulier sagax, sive habens virum vel alios conjunctos, qui in effectu de hæreditate emolumento contenderent, habuerit, ut commode habere poterit quos consuleret, ut inventarium solemniter, ac fideliter conficeret, atque cum ea ignorantia, quæ dici solet affectata, seu crassa, vel lupina, in hoc se gesserit, ut bona hæreditaria occuparet, atque creditores, vel alios interessatos fraudaret sub clypeo istius nullitatis, ad annos allegandæ, tunc exaudienda non veniret; Potissimè verò ubi observantia de facto doceret, quod in additionibus, quæ cum Judicis auctoritate, quamvis non contentiosa, sed voluntaria, & absque causæ cognitione fiunt, adhiberi non soleant illæ solemnitates, quæ in contractibus voluntariis adhibentur; Secus autem è converso, ubi de simplicitate, ac inadvertentia constet, seu de fraude, & malitia ministrorum, vel aliorum, qui ad eam supplantandam ita se gesserint, ut ponderatur *infra disc. 25.* in proposito mulieris, quæ tanquam hæres solverit primò venientibus absque cautione.

Atque licet seclusis hujusmodi Statutis in puncto juris communiter recepta videatur regula, seu distinctio, in muliere, vel simili persona, cui regulariter restitutionis in integrum beneficium concessi solet, quod scilicet; Aut agitur de omnimoda omissione solemnitatum, & tunc restitutio non intret; Aut facta est aditio cum beneficio legis, & inventarii, atque ad istius confectioem de facto processum fuit, sed non benè servatæ sunt solemnitates de juris rigore servandæ, & tunc restitutio intret juxta *decis. 229. Franch.* cum aliis *infra disc. 17.* Attamen pariter pro meo sensu, erroneum videtur generalem regulam ita statuere pro quocumque casu, quoniam pariter, tam in una, quam in altera distinctionis parte, circumspectè procedendum est pro facti qualitate, ex qua decisio pendere debet, & an defectus proveniat à mera subtilitate, vel rigore juris, quo attentò juris ignorantia non excusatur, vel potius admixta sit malitia, aliaque inexcusabilis culpa de facto.

Si etenim, etiam viro majori, in quo nulla concurrat causa concessionis hujusmodi beneficij, adhuc tamen præclusum non est judicis officium illud concedendi ex clausula generali, *si qua mihi &c.* juxta plene firmata *decis. 181. par. 9. rec.* quæ reputatur in materia magistralis, ac pluries in alijs infirmatur; Multo magis ubi sexus infirmitas, vel rusticitas, seu alia similis causa id exigat; Et è converso, sexus, vel rusticitas, aut minor ætas, vel alia similia causa regulariter hoc beneficio digna, ansem præbere non debet dolo, ac fraudibus, adeo ut verè ista pariter dicatur materia potius facti, quam juris, ex bene regulato, prudentique arbitrio pro facti qualitate in singulis casibus decidenda, non autem judaico more

more, cum regulis, & propositionibus generalibus in omni casu procedendum est.

Applicando autem ad rem; In hac facti specie supponebatur, quod in huiusmodi additionibus, que fiunt coram Iudice, aliæ solemnitates adhiberi non solent, ideoque huic usui deferendum esse dicebam, ut pluries advertitur *sub tit. de alien. & contract. prohib.* ac etiam certa erat nullitas actus ob plures defectus respectu ipsius partis, præsertim ob omissionem ejus citationem, dum quoad non citatos, qui tanquam certi citandi erant, inventarium habetur pro infecto, quamvis quoad citatos sit validum, & perfectum juxta *cons. Bart. 154. num. 8.* cum aliis apud *Buratt. & Add. decis. 750. num. 5. Roi. apud Bich. decis. 469. & 482.*

In factio autem docebatur de aliquibus culposis occultationibus bonorum, eorumque non integrâ descriptione; Quamvis enim, ut pluries in aliis intinuat, juxta magis benignam opinionem, quam Rota & Curia sequitur, id non inducat omnimodam inventarii nullitatem, quæ ejus beneficio privet; Atamen videtur circumstantia nimium considerabilis, ut ea concurrente, rigorosè procedendum sit, ac deneganda veniat a quitas super restitutione in integrum; Magnamque impressionem apud me faciebat, quod causa diu, & acriter tractata fuerat in ipsamet Civitate Avenionensi, atque postquam cum magno labore, ac sumptu ista mulier, ejusque vir de fraude convicti erant, ita potius ex subtilitate Advocatorum, & defensorum Curia Romanæ ad illud præsidium confugiebant; Ideoque à simili applicari posse videbantur ea, quæ habentur in alia *Avenionens. sub. tit. de testam. disc. 39.* Et consequenter, mihi videbatur, quod de stricto juris rigore, posita culpa, vel malitia in factio, istud confugium admittendum non esset.

FIRMANA

PRO

MANARDIS.

CUM N.

Casus disputatus coram A. C. incertus est exitus.

Aditio hæreditatis facta per mulierem majorem, an exigat solemnitates præscriptas per Constitutionem Ægidianam.

SUMMARIUM.

¹ Facti series.

² In aditione hæreditatis per mulieres prohibitas contrahere, requiruntur solemnitates præscriptæ à Constitutione Ægidiana.

³ De differentia inter Ægidianam, & Carpensensem.

⁴ Quomodo videatur decidenda questio, an solemnitates præscriptæ per Ægidianam vel Carpensensem requirantur in aditione hæreditatis facta per mulierem majorem.

DISC. XV.

¹ CUM Manardi creditores N. in vim mandati obtenti ab A. C. curassent executionem fieri super aliquibus bonis, dictæque executioni se opponerent hæredes filia ejusdem debitoris, pro Card. de Luca P. I. de Hæred.

dito dotium maternas, vel ex eo quod bona prædicta qualita essent de pecuniis, & bonis extradotalibus ejusdem matris, ex parte autem Actorum pro huiusmodi exceptione repellenda, ultra alia in factio consentientia. doceretur quod ea, ex cuius persona oppositores veniebant, se immiscuisset paternæ hæreditati, possidendo, ac distrahendo bona hæreditaria, aliosque actus hæreditarios gerendo, continuato spatio annorum 30. & ultra, & donec vixerat, atque replicaretur per alteram partem de huiusmodi aditionis nullitate ob non servatas solemnitates in contractibus mulierum requisitas per Constitutionem Ægidianam *lib. 5. cap. 25.* Cum receptum videatur, ut aditio hæreditatis tanquam actus, ex quo notabilis laesio resultare potest, exigat solemnitates statutarias requisitas in minoribus, mulieribus, & aliis liberam contrahendi facultatem non habentibus ex deductis apud *Royas decis. 285. & 349. & apud Cels. decis. 129. nu. 4.* & in aliis.

Hinc assumpta de super disputatione; Scribens pro creditoribus, non negabam huiusmodi propositionem, ubi vigeant Statuta generaliter absque certis solemnitatibus inhabilitantia mulieres ad quoscumque actus, ex quibus lædi possunt; Dicebam verò nimium dubitandum videri in hac facti specie de applicatione, quoniam dicta Constitutio duas continet partes, in quarum prima registratur Constitutio Cardinalis Egidii, quæ per *Sixtum IV. & Paulum III.* extensa est ad Urbem, ac universum Statum Ecclesiasticum, ut pluries advertitur *sub tit. de alienat. & contract. & sub tit. de donat.* ad materiam insinuationis; & in hac parte agitur solum de contractibus minorum, nihil verò disponitur de mulieribus majoribus, de quibus solum agitur in secunda parte continente Constitutionem Cardinalis Carpenensis, quæ vim habet in sola Provincia (in qua tamen eramus.)

Verum quod ad istum casum extendenda non esset, quoniam ubi agitur de mulieribus, Constitutio Carpenensis extendit respectu earum Ægidianam disponentem de minoribus, ad quoscumque contractus per eas faciendos, ideoque ita disponere videtur de contractibus correspondivis, cum altero faciendis, in quibus ex parte alterius contrahentis, dolus, vel circumventio adesse potest; Unde propterea probabiliter dicendum videtur non completi huiusmodi actum resultantem à solo animo facientis, & ex potentia legis, absque factio tertii, qui mulierem circumvenire potuerit; Potissimè dum nulla dabatur auctoritas, vel decisio, quæ in istis specialibus terminis Constitutionis Ægidianæ, vel Carpenensis firmaret, ut in hac parte in qua agit de mulieribus majoribus, huiusmodi casum completatur.

Quinimò observabam quod potius contrarium rectè sentire videatur *Rota in Firmiana pecuniaria 1. Junii 1654. coram Verespio*, ubi cum ageretur de aditione paternæ hæreditatis inducæ ex actibus factis per mulierem, supponitur huic posse consultum esse ex beneficio restitutionis in integrum, juxta terminos juris communis, nullâ ratione habitâ dictæ Constitutionis; Atque post hanc disputationem habitam, inveni, ita in specie observari per *Mariuro Antonin. lib. 2. var. cap. 11. num. 25.* Adhuc tamen intellectus non acquievit, neque de super maturum iudicium efformari potuit, dum post unam disputationem (foran ob subsequutam concordiam) amplius de causa actum non audivi, neque adhuc occasio præbuit id maturius disputare.

Reflectendo autem ad veritatem, credebam quod huiusmodi quæstio videretur potius facti, quam

De LUCA
de
Manardis
et al.
C. I.